

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра економіки та підприємництва

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ВИКЛИКІВ ТА ЗАГРОЗ

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної
конференції

Кропивницький – 20 квітня 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Економічний факультет

Кафедра економіки та підприємництва

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ВИКЛИКІВ І ЗАГРОЗ

*Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції*

20 квітня 2023 р.

Кропивницький
2023

Актуальні проблеми економіки та підприємництва в умовах викликів і загроз : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., 20 квіт. 2023 р., м. Кропивницький / М-во освіти і науки України, Центральноукраїн. нац. техн. ун-т, каф. економіки та підприємництва ; [редкол. : О. М. Левченко, В. В. Зайченко та ін.]. – Кропивницький : РВЛ ЦНТУ, 2023. – 145 с.

Редакційна колегія:

Левченко О. М., д.е.н., проф., проректор з наукової роботи та міжнародних зв'язків Центральноукраїнського національного технічного університету, м. Кропивницький;
Зайченко В. В., д.е.н., проф., зав. кафедри економіки та підприємництва Центральноукраїнського національного технічного університету, м. Кропивницький;
Шалімова Н. С., д.е.н. проф., декан економічного факультету, Центральноукраїнського національного технічного університету, м. Кропивницький;
Танклевська Н. С., д.е.н., проф., зав. кафедри економіки та фінансів Херсонського державного аграрно-економічного університету, м. Херсон;
Петрова І. Л., д.е.н., проф., зав. кафедри маркетингу та поведінкової економіки Університету економіки та права «Крок», м. Київ;
Васильців Т. Г., д.е.н., проф., зав. відділу проблем соціально-гуманітарного розвитку регіону ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долишнього НАН України», м. Львів;
Шикиринець В. В., к.н.д.у., доц., зав. кафедри управління соціокультурною діяльністю, шоу-бізнесу та івентменеджменту Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ;
Кононенко Л. В., к.е.н, доц. кафедри економіки та фінансів Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон;
Сисоліна Н. П., к.е.н., доц. кафедри економіки та підприємництва Центральноукраїнського національного технічного університету, м. Кропивницький.

У збірнику опубліковано тези доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми економіки та підприємництва в умовах викликів і загроз». Тези доповідей відображають результати наукових досліджень, присвячених розгляду різноманітних проблем, умов та чинників економічної діяльності та безпеки підприємств, регіонів, соціальної відповідальності бізнесу та держави, розвитку інвестиційної та інноваційної політики, людського потенціалу, визначенню стратегічних перспектив готельно-ресторанної індустрії України.

Для науковців, викладачів, здобувачів PhD, здобувачів вищої освіти економічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Може бути корисним також для підприємців, організаторів бізнесу, менеджерів підприємств, спеціалістів з економіки.

Рекомендовано до друку вченою радою Центральноукраїнського національного технічного університету (Протокол №9 від 29 травня 2023 року)

За достовірність наведених у публікації даних, географічних назв, власних імен, цитат, галузевої термінології, економіко-статистичних даних та іншої інформації несуть особисту відповідальність автори тез доповідей.

Зміст

Атаєв Мехман Музаффар огли., Савеленко Г. В., к.т.н., доцент ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ОЗИМОГО РІПАКУ ЗА ТЕХНОЛОГІЄЮ МІНІМАЛЬНОГО ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ	8
Бараняк І. Є., к.е.н. МІГРАЦІЙНІ АСПРАЦІЇ МОЛОДІ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ	9
Бойко В. О., к.е.н., доцент, Бойко Л. О., к.с.-г.н., доцент ГОТЕЛЬНИЙ РИНОК УКРАЇНИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ	12
Бродський А. Р. (Науковий керівник – к.е.н., доц. Кононенко Л. В.) ПРИЙНЯТТЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РІШЕННЯ НА РИНКУ АКЦІЙ.....	13
Васильців Т. Г., д.е.н., професор, Карапінка М. І., здобувач PhD УПРАВЛІННЯ МІГРАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ В РЕГІОНІ (НА ПРИКЛАДІ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)	15
Васильців Т. Г., д.е.н., професор, Мульська О. П., д.е.н., старший дослідник ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТА ЕКОНОМІЧНА РИЗИЛЬЄНТНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ.....	17
Виговський О. В., здобувач PhD, Виговський П. В., здобувач PhD НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЧИННИК ЗРОСТАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА РЕГІОНУ	20
Гуменюк А. В., здобувач PhD, Голбанос С. С., здобувач PhD, Куликов Г. О., здобувач PhD (Науковий керівник – д.е.н., проф. Семикіна М. В.) СПЕЦИФІКА РОЗВИТКУ СФЕРИ ПРАЦІ В УМОВАХ ВІЙНИ	23
Давидейко І. Р. (Науковий керівник – к.т.н., доц. Савеленко Г. В.) ЕЛЕКТРОННИЙ БІЗНЕС ТА МАРКЕТИНГОВІ СТРАТЕГІЇ: НАЙКРАЦІ ПРАКТИКИ.....	26
Давидов Є. О., здобувач PhD, асистент (Науковий керівник – д.е.н., проф. Оболенцева Л. В.) ПИТАННЯ ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СФЕРИ	28
Дибенко Г. І., викладач економічних дисциплін, вищої категорії ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА: ІСТОРІЯ, ПРОБЛЕМИ, НАПРЯМИ ПОДОЛАННЯ	31

Журило І. В., к.е.н., доцент	
АСПЕКТИ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОДУКТИВНИМИ ІННОВАЦІЯМИ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ	32
Загреба І. Л., к.е.н., доцент	
РИЗИКИ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ЗАХОДИ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛІЗАЦІЇ	35
Запірченко Л. Д., к.е.н., доцент, Гончаров А. В.	
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ МОЛОЧНОГО АГРОБІЗНЕСУ	38
Запірченко Л. Д., к.е.н., доцент, Костенко О. С.	
НАПРЯМИ БІЗНЕС-ДІАГНОСТИКИ ВИРОБНИЧО-КОМЕРЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	40
Захарченко Т. С. (Науковий керівник – к.е.н., проф. Савченко В. М.)	
ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ.....	43
Збаржевецька А. А. (Науковий керівник – к.т.н., доц., Чайківський Т. В.)	
ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ПРОДУКТІВ ПЕРЕРОБКИ ЛЬОНУ У ХЛІБОПЕКАРСЬКІЙ ПРОДУКЦІЇ	45
Іванов В. С., Савеленко Г. В., к.т.н., доцент	
ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ГРЕЧКИ ЗА УМОВИ РІЗНИХ СПОСОБІВ СІВБИ.....	47
Іщенко Н. А., к.е.н., доцент	
БАНКРУТСТВО ПІДПРИЄМСТВ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ПОДОЛАННЯ....	49
Йохна В. М., к.е.н., науковий співробітник	
ОБГРУНТУВАННЯ ПРІОРИТЕТІВ І МЕТОДІВ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ІННОВАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД.....	51
Карнаушенко А. С., к.е.н., доцент, Клименко С.	
ВПЛИВ КРИПТОВАЛЮТ ТА ТЕХНОЛОГІЇ БЛОКЧЕЙНУ НА ФІНАНСОВУ СИСТЕМУ	54
Краснікова-Колосова С. В., Сисоліна Н. П., к.е.н., доцент	
СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В СУЧАСНІЙ ТЕХНОЛОГІЇ БІЗНЕСУ	56
Краснікова-Колосова С. В. (Науковий керівник – к.т.н., доц., Савеленко Г. В.)	
ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА ЕЛЕКТРОННУ КОМЕРЦІЮ.....	58
Крячко Є. Ю. (Науковий керівник – д.е.н., проф. Зайченко В. В.)	
УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	60

Куницька-Іляш М. В., к.е.н., доцент	
ПРОВІДНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРИ УЗАГАЛЬНЕННІ МЕТОДОЛОГІЇ АНАЛІЗУВАННЯ СИСТЕМ БЕЗПЕКИ.....	63
Левченко О. М., д.е.н., професор, В'юник О. В., к.е.н., доцент, Коваленко С. В., асистент	
ОСОБЛИВОСТІ І ТЕНДЕНЦІЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ЧИННИКА РОЗВИТКУ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ	65
Литвиненко А. С. (Науковий керівник – д.е.н., проф. Зайченко В. В.)	
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	67
Лупак Р. Л., д.е.н., професор, Швидкий О. С.	
НАЛАГОДЖЕННЯ ТА ПОШИРЕННЯ КООПЕРАЦІЇ У ФОРМУВАННІ БАЗОВИХ ОСНОВ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА.....	69
Лучик С. Д., д.е.н., професор, Лучик М. В., к.е.н.	
ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ І ЗАХИСТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ.....	71
Мантур-Чубата О. С., к.е.н., доцент, Форня Д. Г., Бойцун Д. О.	
РИНОК ПРАЦІ УКРАЇНИ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	74
Міхєєва А. В. (Науковий керівник – к.е.н., доц. Кононенко Л. В.)	
ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВ В УКРАЇНІ.....	77
Мульська О. П., д.е.н., старший дослідник, Ривак Р. О.	
ІНСТИТУЦІОНАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ УПРАВЛІННЯ МІГРАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ.....	79
Немненко А. А., асистент	
ГРАНТОВА ПІДТРИМКА БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ	81
Нісфоян С. С., к.е.н. доцент, Кулібаба Є. О., Грибанов Р. В.	
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ФОНДІВ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ	84
Олійник І. В., к.е.н., доцент	
ІНВЕСТИЦІЇ В УКРАЇНСЬКУ ЕКОНОМІКУ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	85
Орлик М. В., PhD, старший викладач	
ДО ПИТАННЯ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ	88
Пашинний А. В. (Науковий керівник – к.е.н., доц. Кононенко Л. В.)	
ТОРГІВЕЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	90

Повод Т. М., к.е.н., доцент, Посаднева О. М., к.е.н., доцент ДЕРЖАВНІ ПІДПРИЄМСТВА: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ	92
Полтавець М. М. (Науковий керівник – к.е.н., доц. Бугрова О. О.) СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНТЕРНЕТ-ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ	94
Польова Л. В., к.п.н., доцент, Вичівський П. П., к.і.н., доцент, Орлова В. В., к.е.н., доцент РЕСТОРАННИЙ БІЗНЕС ЯК ЕЛЕМЕНТ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ	98
Польова Л. В., к.п.н., доцент, Вичівський П. П., к.і.н., доцент, Орлова В. В., к.е.н., доцент СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА В МІСТІ ІВАНО-ФРАНКІВСЬК	100
Попов М. Я. (Науковий керівник – д.е.н., професор Васильців Т. Г.) ПЕРЕВАГИ СТВОРЕННЯ ТА РОБОТИ ДЕРЖАВНОГО АГРАРНОГО РЕЄСТРУ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ.....	102
Процикевич К. І., здобувач PhD КОМПОЗИЦІЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК СУТНОСТІ СТАРТАПУ	105
Рутинський М. Й., к.геогр.н., доцент СТРАТЕГІЇ ТА ТРЕНДИ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ.....	106
Савченко В. М., к.е.н., професор, Кононенко Л. В., к.е.н., доцент АГРОПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС УКРАЇНИ ЯК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА	108
Сарахман В. М., здобувач PhD ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА НА СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЯХ РЕГІОНУ	111
Семикіна М. В., д.е.н., професор, Гук Р. В., здобувач PhD АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТРУДОВОЇ АКТИВНОСТІ ПЕРСОНАЛУ У СКЛАДІ ЯКІСНИХ КОМПОНЕНТ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ	113
Семикіна М. В., д.е.н., професор, Семикіна А. В., к.е.н., Сікорака В. І., здобувач PhD СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК РЕГУЛЯТОР СОЦІОДЕМОГРАФІЧНОГО ТА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	115

Сивицький Є. Ю., здобувач PhD (Науковий керівник – д.е.н., проф. Петрова І. Л.) ЗНАЧЕННЯ ІТ-АУТСОРСИНГУ ДЛЯ БІЗНЕСУ У СУЧАСНИХ УМОВАХ	118
Сисоліна Н. П., к.е.н., доцент, Ксенич К. В., Товстоган Б. С. РОЗВИТОК АГРОБІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	121
Стадник В. В., д.е.н., професор, Гончарук О. В., здобувач PhD МОТИВАЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ МОДЕЛІ УСЕБІЧНОГО ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО ЛІДЕРСТВА	123
Сторожук О. В., к.е.н., доцент РОЗВИТОК КОНСАЛТИНГУ В КОНТЕКСТІ ІНДУСТРІЇ 4.0	126
Тохтамиш Т. О., к.е.н., доцент ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ТА НЕДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ МАРКЕТИНГ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ВІДМІННОСТІ	128
Хуан Суньхао, здобувач PhD (Науковий керівник – к.е.н. Андрощук І. О.) СУЧАСНІ ТРЕНДИ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАНСФЕРУ ЗНАНЬ	130
Цветік Ю. С. (Науковий керівник – к.т.н., доц. Савеленко Г. В.) ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕДИЧНОГО ЗАКЛАДУ	132
Щупаківський Р. В., д.ю.н., докторант МОРФОЛОГІЧНИЙ ОПИС СИСТЕМИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА	134
Яковенко Р. В., к.е.н., доцент, Семеренко О. П. ТРАНСФОРМАЦІЯ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	136
Яковенко Р. В., к.е.н., доцент, Чукій О. І. АНАЛІЗ ФАКТОРІВ ВНУТРІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА АТ «ЕЛЬВОРТИ»	139
Яковенко Р. В., к.е.н., доцент, Яблонський І. А. ЕФЕКТИВНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ РОБОТИЗАЦІЇ НА АТ «ЕЛЬВОРТИ»	142

ізоляції, тривожності, песимізму та жахів воєнного стану. Тому, слід очікувати, що в 2023 році у мирних, віддалених від лінії фронту регіонах попит на готельні і ресторани послуги поступово наблизатиметься до рівнів, здобутих до 2022 (показників напередодні 2-го етапу російсько-української війни).

Такі найактуальніші тренди у 2023-2024 рр. формуватимуть стратегії конкурентної модернізації у змаганні за споживача українських підприємств HoReCa індустрії:

- розвиток нових форматів і загальної культури гастрономічного сервісу, естетики дозвілля та вишуканості стандартів національної української гостинності [3];

- модернізація та просування власного веб-сайту та каналів соціальної комунікації зі споживачами в Інстаграм, Твітер та Фейсбук;

- створення власного мобільного додатку з різноманітним функціоналом, у т. ч. активною програмою лояльності (з нарахуванням бонусів і знижками), онлайн-бронюванням, формою для замовлення і доставки страв;

- розвиток співпраці з глобальними та національними інтернет-платформами з популяризації, рейтингування та розкрутки бізнесу;

- запровадження сучасних безконтактних технологій здійснення замовлення та оплати у безготівкових форматах;

- розвиток цифрового меню і інших сервісів з доступом через QR-код;

- кон'юнктурне запровадження низки інших т. зв. «модних» продуктивних, сервісних, технічних і технологічних інновацій.

Список використаних джерел:

1. Баженова С., Пологовська Ю., Канцур І. Розвиток готельно-ресторанного бізнесу в умовах сьогодення. Економіка та суспільство. 2022. № 38. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-22>

2. П'ятницька Г. Т. Стратегії розвитку ресторанного бізнесу в умовах кризи. Індустрія туризму і гостинності в Центральній та Східній Європі. 2021. № 2. С. 40-48. DOI: <https://doi.org/10.36477/tourismhospcee-2-5>

3. Рутинський М. Й., Зайченко В. В., Кушнірук Г. В. Розвиток формату «fine dining» у ресторанному бізнесі України. Інновації та технології в сфері послуг і харчування. 2023. № 1(7). С. 10-14. DOI: [https://doi.org/10.32782/2708-4949.1\(7\).2023.2](https://doi.org/10.32782/2708-4949.1(7).2023.2)

УДК 658.1

Савченко В. М., к.е.н., професор,

Кононенко Л. В., к.е.н., доцент

Херсонський державний аграрно-економічний університет

АГРОПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС УКРАЇНИ ЯК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА

Агропромисловий комплекс є складною соціально-економічною системою. Від ефективності його функціонування залежить не тільки становище України

на світовому ринку, а і продовольча безпека країни, розвиток сільських територій, збереження довкілля, забезпечення розвитку соціально-демографічних процесів, створення умов для відтворення ресурсного потенціалу тощо.

Суттєвим викликом сьогодення в досягненні Цілей сталого розвитку є той факт, що основна увага суб'єктів господарювання (у тому числі і в агропромисловому комплексі) зосереджена на економічній складовій, в той час, коли екологічна та соціальна детермінанти враховуються недостатньо.

В Україні розвиток значної кількості соціально-економічних систем пов'язується із аграрним сектором. Функціонування та розвиток АПК як складної соціально-економічної системи, спрямовано на забезпечення функціонування національної економіки як соціально-економічної системи більш високого порядку та пов'язується із забезпеченням умов функціонування соціуму.

Аграрний сектор не лише забезпечує продовольчу, екологічну та економічну безпеку країни, але й реалізує важливі соціально-економічні функції, які пов'язані з розвитком сільських територій; охороною довкілля; у контексті реалізації Цілей сталого розвитку тощо. Незважаючи на масштабні руйнування сільськогосподарської інфраструктури, мінування полів та зниження обсягів виробництва, провідні експерти стверджують, що агропромисловий комплекс залишається і буде залишатися провідною галуззю України.

За підсумками 2021 року, частка агропромислового комплексу становила 10,6% національного ВВП [2]. Аграрний сектор України є одним з основних бюджетоутворюючих секторів національної економіки та посідає найбільшу питому вагу у загальній структурі експорту України, що дозволяє забезпечувати валютні надходження.

При цьому методи вирішення цього завдання перманентно змінюються, що пов'язано із соціально-економічним розвитком соціуму як соціально – економічної системи.

Підприємства аграрного сектора є системно важливим елементом суспільства. Функціонування сільського господарства забезпечує життєздатність і здоров'я населення та цілісність соціально-економічної системи – соціуму як системи вищого порядку.

Аграрна політика є пріоритетною у соціально-економічній політиці держави. Основними цілями функціонування підприємств аграрного сектора є стійкий розвиток сільських територій, підвищення зайнятості і рівня життя сільського населення; зростання конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції на основі фінансової стійкості і модернізації сільського господарства, прискореного розвитку його пріоритетних підгалузей; збереження і відтворення земельних і інших природних ресурсів, які використовуються у сільському господарстві.

Сільське господарство є специфічним, воно суттєво відрізняється від інших секторів економіки. Крім виробництва безпосередньо сільськогосподарської продукції (продукти харчування, корм для тварин, сировина для текстильної і шкіряної промисловості, тощо) підприємства сільськогосподарського сектору виконують інші функції (охорона навколишнього середовища, розвиток сільських територій, забезпечення сталого розвитку, соціальна, тощо) [1].

Особливості аграрно-промислового комплексу обумовлюють проблеми формування та реалізації ресурсного потенціалу, зокрема в частині трудового потенціалу. Розвиток трудового потенціалу відбувається, як правило, у процесі підбору кадрів, але для сучасних умов більш прийнятним є орієнтація на розробку системи заходів, що комплексно забезпечує створення умов реалізації потенціалу кожного працівника через систему мотивації, гармонізації психологічного клімату та перманентної освіти, що має відповідати стратегії підприємства та є складовою корпоративної культури.

Складовою агропромислового комплексу як соціально-економічної системи є і сільські території. У контексті євроінтеграції виникла нагальна необхідність забезпечення умов розвитку не лише економічної складової АПК, але й саме сільських територій. Така необхідність обумовлена як потребою забезпечення трудовими ресурсами виробничих підрозділів, так і необхідністю приведення рівня життя сільського населення у відповідність до європейських соціальних стандартів [3]. Розвиток сільських територій є невід'ємною складовою розвитку соціально-економічної системи і пов'язується значною мірою, на нашу думку, з оновленням та розгортанням кооперативного руху. Ми приєднуємось до підходів, за якими розвиток сільських територій пов'язується з розвитком АПК. Вважаємо, що є необхідним акцентувати увагу на тому, що ці процеси є взаємообумовленими. Саме з позиції розгляду АПК як соціально-економічної системи, сільські території є його структурним елементом. Забезпечення умов розвитку АПК як соціально-економічної системи пов'язано з активізацією формування забезпечення реалізації створення сприятливого інвестиційного клімату, розробки та реалізації державної політики, що особливо важливо з огляду на необхідність відродження потенціалу на тлі військових дій.

Сьогодні на міжнародному рівні визнається багатофункціональність агропромислового комплексу, що полягає у тому, що він є підсистемою складної природно-соціально-економічної системи. Концепція багатофункціональності агропромислового комплексу відображає єдність функцій сільського господарства, а саме взаємозв'язок економічної, соціальної та природо-екологічної сфер. Підприємства цих сфер здійснюють відтворення ресурсного потенціалу. Багатофункціональність підприємств агропромислового комплексу розглядається відповідно до конкретних характеристик виробництва, до наявності різних відтворювальних сільським господарством продуктів функціонування галузі як товарного, так і нетоварного характеру. Так, в Угоді Світової Організації Торгівлі (СОТ) про сільське господарство, зазначено, що сільськогосподарська діяльність не тільки забезпечує виробництво сільськогосподарської продукції, що реалізується на ринку, але створює суспільні товари та послуги, які є «зовнішніми ефектами виробництва» [4].

Функціонування і розробка системи багатофункціонального сільського господарства, як складової АПК – складної соціально-економічної системи, передбачає виникнення і подолання багатьох суперечностей – між функціями і структурою системи, між економічними суб'єктами, елементами соціально-економічної системи, її різними функціональними модулями, між окремими функціональними рівнями структури, конфлікти на різних рівнях між функціями

і структурою тощо. Саме на подолання суперечностей повинно бути спрямовано управління та регулювання, що є основою розвитку соціально-економічної системи.

Специфіка соціально-економічних систем полягає у тому, що вони є підкласом соціальних систем, відносяться до складних, незбалансованих, відкритих, мають цілісну ієрархічну структуру із складними зв'язками та функціями управління. Управління в соціально-економічних системах спрямовано на збереження системи більш високого порядку.

В Україні розвиток значної кількості соціально-економічних систем пов'язується із аграрним сектором. Функціонування та розвиток АПК як складної соціально-економічної системи, спрямовано на забезпечення функціонування національної економіки як соціально-економічної системи більш високого порядку та пов'язується із забезпеченням умов функціонування соціуму. Аграрна політика є пріоритетною у соціально-економічній політиці держави.

Список використаних джерел:

1. Кононенко, Л. (2022). Стратегія розвитку агропромислового комплексу України: сучасний стан та напрями оптимізації. Економічний простір, (182), 79-82. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/182-11>.

2. Сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 25.03.2023).

3. Саловська Л. В. Регулювання рівня доходів сільського населення: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.04.01. Ін-т аграр. економіки УААН. К., 2003. 21 с. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=...92.\\$](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=...92.$) (дата звернення: 28.03.2023)

4. Угода СОТ про сільське господарство. № 981_005, від 15.04.1994 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_005#Text (дата звернення: 23.03.2023).

УДК 338.242

*Сарахман В. М., здобувач PhD
Державна установа «Інститут регіональних досліджень
імені М. І. Долишнього НАН України»*

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА НА СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЯХ РЕГІОНУ

Для стимулювання розвитку малого підприємництва на сільських територіях України слід спершу сформувані там сприятливе для таких процесів бізнес-середовище. Як показують результати багатьох досліджень, ключовим у цьому сенсі є усунення трансакційних витрат, які перевищують природний їх рівень, іншими словами – витрат, пов'язаних з корупцією, криміналізацією, монополізацією ринків і т. п. [1, с. 193-208]. Основою раціональної державної політики у сфері мінімізації трансакційних витрат суб'єктів підприємництва є її інституціональне забезпечення – системна сукупність формальних і неформальних законів, правил та принципів (інститутів), а також інституцій,

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ ТА
ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ВИКЛИКІВ І ЗАГРОЗ**

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції

20 квітня 2023 р.

Науковий редактор – Зайченко В. В.

Технічний редактор – Сисоліна Н. П.

Комп'ютерний набір і верстка – Онищук О. В.

Дизайнер обкладинки – Чумаченко О. С.